

Περιεγχειρητική Νοσηλευτική Φροντίδα Βασισμένη σε ένα Θεωρητικό Μοντέλο

Πέτρος Κολοβός

Perioperative Nursing Care: Based on a Theoretical Model

Abstract at the end of the article

Επίκουρος Καθηγητής, Εργαστήριο
Ολοκληρωμένης Φροντίδας Υγείας,
Τμήμα Νοσηλευτικής,
Σχολή Επιστημών Υγείας,
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τρίπολη

Υποβλήθηκε: 02/05/2020
Επανυποβλήθηκε: 03/09/2020
Εγκρίθηκε: 13/10/2020

Υπεύθυνος αλληλογραφίας:

Πέτρος Κολοβός
Κτίριο Τμήματος Οικονομικών Επιστημών,
2ος Όροφος, Θέση Σέχι, 221 00 Τρίπολη
Τηλ: (+30) 6973 733 387
e-mail: pkolovos@uop.gr

Περίληψη: Οι νοσηλευτικές θεωρίες και τα εννοιολογικά μοντέλα έχουν αναμφισβήτητα συμβάλλει στη δόμηση και οργάνωση της νοσηλευτικής γνώσης, προσδιορίζοντας και προσανατολίζοντας συγχρόνως και την κλινική πρακτική. Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι να παρουσιάσει ένα θεωρητικό μοντέλο για την παροχή περιεγχειρητικής νοσηλευτικής φροντίδας και να περιγράψει τα εννοιολογικά στοιχεία που το συνιστούν, καθώς και τη μεταξύ τους σχέση και αλληλεπίδραση. Το «Perioperative Patient Focused Model» αναπτύχθηκε από τον Association of periOperative Registered Nurse και αποτελεί το θεωρητικό υπόβαθρο για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της νοσηλευτικής φροντίδας σε ασθενείς που υποβάλλονται σε χειρουργική ή άλλη επεμβατική διαδικασία. Είναι προσανατολισμένο στον ασθενή και τις ιδιαίτερες ανάγκες του σε τρία βασικά πεδία της περιεγχειρητικής πρακτικής: την ασφάλεια του ασθενούς, τις φυσιολογικές αντιδράσεις και τις αντιδράσεις συμπεριφοράς κατά την επεμβατική διαδικασία. Ο προσδιορισμός επιθυμητών εκβάσεων και ο προγραμματισμός αντίστοιχων νοσηλευτικών παρεμβάσεων για την πρόληψη εμφάνισης επικίνδυνων αποτελεσμάτων υγείας για τον ασθενή, που σχετίζονται με την επεμβατική διαδικασία ή το περιβάλλον του χειρουργείου σε αυτά τα πεδία, βρίσκονται στο επίκεντρο του θεωρητικού αυτού μοντέλου. Το σύστημα υγείας αποτελεί επίσης απαραίτητο πεδίο για την παροχή της νοσηλευτικής φροντίδας και συνιστά βασικό συστατικό της περιεγχειρητικής πρακτικής με βάση το συγκεκριμένο μοντέλο. Το «Perioperative Patient Focused Model» αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο για την οριοθέτηση, εφαρμογή και τεκμηρίωση της παρεχόμενης νοσηλευτικής φροντίδας κατά την περιεγχειρητική περίοδο και βασίζεται στη νοσηλευτική διεργασία. Χαρακτηρίζεται ως θεωρία μέσου πεδίου με δυνατότητα εφαρμογής στο κλινικό περιβάλλον αλλά και τη νοσηλευτική έρευνα, συντελώντας στην ανάπτυξη και προαγωγή της επιστημονικής γνώσης. Η ενσωμάτωση του μοντέλου αυτού

στην εκπαιδευτική διαδικασία θα συμβάλει στην απόκτηση κατάλληλων δεξιοτήτων και ικανοτήτων, ώστε οι νοσηλευτές να ανταποκριθούν στις προκλήσεις ενός σύγχρονου κλινικού περιβάλλοντος και να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης περιεγχειρητικής νοσηλευτικής φροντίδας.

Λέξεις-ερευρηρίου: Περιεγχειρητική νοσηλευτική, χειρουργικός ασθενής, θεωρητικό μοντέλο, νοσηλευτική διεργασία.

Εισαγωγή

Η Νοσηλευτική Επιστήμη συνιστά έναν συνδυασμό επιστημονικών αρχών, μεθοδολογικών προσεγγίσεων και θεωρητικών σχημάτων που εκφράζεται μέσα από ένα συνεκτικό σώμα γνώσης, αλλά και την κατάλληλη εφαρμογή αυτής της γνώσης για την παροχή ποιοτικής φροντίδας υγείας.¹ Η νοσηλευτική γνώση, συμπυκνωμένη και οργανωμένη στο θεωρητικό υπόβαθρο (θεωρίες, εννοιολογικά μοντέλα) της Νοσηλευτικής Επιστήμης, αποτελεί τη βάση για τη λήψη αποφάσεων και την επίλυση νοσηλευτικών προβλημάτων με γνώμονα την παροχή εξατομικευμένης και ολιστικής φροντίδας.² Η υιοθέτηση της θεωρίας συμβάλλει στη δόμηση και οργάνωση της νοσηλευτικής γνώσης, παρέχοντας ένα συστηματικό μέσο συλλογής δεδομένων με στόχο την περιγραφή, ερμηνεία και πρόβλεψη της νοσηλευτικής πρακτικής. Επιπλέον, η θεωρία προσδιορίζει και διευκρινίζει τη Νοσηλευτική Επιστήμη και την προσανατολίζει σε συγκεκριμένους στόχους και αποτελέσματα της παρεχόμενης φροντίδας υγείας. Τα εννοιολογικά μοντέλα και οι θεωρίες της Νοσηλευτικής Επιστήμης διαφοροποιούνται σε κάθε περιοχή εφαρμογής της, ενώ η Νοσηλευτική δέχεται επιρροές από και αξιοποιεί ποικίλα επιστημονικά πεδία στην καθημερινή κλινική πρακτική.³ Παρόλο που τα διάφορα θεωρητικά μοντέλα της Νοσηλευτικής εμφανίζονται να έχουν περιορισμένη επιτυχία στη γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη, εντούτοις στο σημερινό πλαίσιο οργάνωσης των υπηρεσιών υγείας - έμφαση στη διεπιστημονικότητα και την πρακτική βασισμένη σε ενδείξεις, η ύπαρξη ενός θεωρητικού υποβάθρου που συνδυάζει την τέχνη και την επιστήμη της Νοσηλευτικής, είναι πιο επίκαιρη από ποτέ.⁴

Η περιεγχειρητική νοσηλευτική αποτελεί ένα σαφώς οριοθετημένο πεδίο άσκησης της Νοσηλευτικής και αναφέρεται στη φροντίδα ασθενών που υποβάλλονται σε χειρουργική επέμβαση ή άλλη επεμβατική διαδικασία σε όλο το συνεχές της παρεχόμενης φροντίδας. Ενσωματώνει και τις τρεις φάσεις της νοσηλευτικής

φροντίδας του χειρουργικού ασθενούς, την προεγχειρητική, τη διεγχειρητική και τη μετεγχειρητική νοσηλευτική φροντίδα.⁵ Περιλαμβάνει, επομένως, ποικίλα και εξειδικευμένα πεδία, που καλύπτουν τους επιμέρους τομείς των ειδικοτήτων της περιεγχειρητικής νοσηλευτικής.⁶ Ο περιεγχειρητικός νοσηλευτής παρέχει φροντίδα με βάση το μοντέλο της νοσηλευτικής διεργασίας, που αποτελεί το θεωρητικό υπόβαθρο για την εφαρμογή της νοσηλευτικής στο κλινικό περιβάλλον. Η νοσηλευτική αξιολόγηση, ο προσδιορισμός νοσηλευτικών διαγνώσεων, ο καθορισμός επιθυμητών εκβάσεων, ο σχεδιασμός της φροντίδας με βάση τις ανάγκες (προβλήματα), η επιλογή κατάλληλων παρεμβάσεων και η εκτίμηση για την επίτευξη συγκεκριμένων εκβάσεων για την αντιμετώπιση των αναγκών αυτών κατά την προεγχειρητική, διεγχειρητική και μετεγχειρητική φροντίδα των ασθενών, αποτελεί το μεθοδολογικό πλαίσιο για την εφαρμογή της περιεγχειρητικής νοσηλευτικής. Κάθε ασθενής είναι μοναδικός και το σχέδιο φροντίδας καλείται να καλύψει τις ιδιαίτερες και πολυδιάστατες ανάγκες φροντίδας του κάθε ατόμου (οργανικές, ψυχολογικές, κοινωνικές, πολιτισμικές, πνευματικές).⁷ Η περιεγχειρητική νοσηλευτική έχει ανάγκη από ένα θεωρητικό υπόβαθρο, που θα βοηθήσει τους νοσηλευτές να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν τη νοσηλευτική φροντίδα με τρόπο συστηματικό και τεκμηριωμένο, να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις ανάγκες φροντίδας του χειρουργικού ασθενούς και να οριοθετήσουν το εύρος της κλινικής πρακτικής σύμφωνα με τους κώδικες και τα επαγγελματικά πρότυπα. Οι προκλήσεις ενός συνεχώς εξελισσόμενου κλινικού περιβάλλοντος καθιστούν αναγκαίο τον συνδυασμό αλλά και την εξισορρόπηση ανάμεσα στην πρακτική που βασίζεται στη θεωρία και την τεκμηριωμένη πρακτική.⁴

Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι να παρουσιάσει ένα θεωρητικό μοντέλο για την παροχή της περιεγχειρητικής νοσηλευτικής φροντίδας και να περιγράψει τα επιμέρους εννοιολογικά του συστατικά στοιχεία. Απώτερος στόχος είναι η καλλιέργεια επιστημονικού δια-

λόγου αναφορικά με την υιοθέτηση του θεωρητικού αυτού μοντέλου στην καθημερινή κλινική πρακτική, την εκπαίδευση και έρευνα για παροχή ποιοτικής περιεγχειρητικής νοσηλευτικής φροντίδας.

Περιγραφή του θεωρητικού μοντέλου

Το «Perioperative Patient Focused Model» αποτελεί το εννοιολογικό πλαίσιο πάνω στο οποίο στηρίζεται η παροχή περιεγχειρητικής νοσηλευτικής φροντίδας. Η ανάπτυξη του θεωρητικού αυτού πλαισίου ξεκίνησε το 1998 από ομάδα εργασίας του Association of periOperative Registered Nurse (AORN). Το θεωρητικό υπόβαθρο για την ανάπτυξή του αποτέλεσαν 15 εννοιολογικά μοντέλα και θεωρίες της Νοσηλευτικής Επιστήμης, μεταξύ των οποίων η θεωρία της M. Newman, της D. Orem, της M. Rogers και της C. Roy. Η ομάδα εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της το 2000, όπου πραγματοποιήθηκε η πρώτη παρουσίαση του θεωρητικού μοντέλου. Το 2016 το Διοικητικό Συμβούλιο του AORN εισήγαγε τροποποιήσεις στην αρχική ορολογία και τη μορφοποίηση του γραφήματος, που αντικατοπτρίζουν τρέχουσες αλλαγές και εξελίξεις στην κλινική πρακτική και συνάδουν με τις ανάγκες προβολής και προώθησης του μοντέλου.⁸ Από την ανασκόπηση της συναφούς βιβλιογραφίας,⁸⁻¹⁰ περιγράφονται στη συνέχεια τα επί μέρους στάδια του μοντέλου:

- Το θεωρητικό μοντέλο απεικονίζεται σε ένα γράφημα αποτελούμενο από τέσσερα τεταρτημόρια, που αντιστοιχούν στα τέσσερα πεδία της περιεγχειρητικής πρακτικής. Στο κέντρο του μοντέλου βρίσκεται ο ασθενής («Patient»), που υποβάλλεται σε χειρουργική επέμβαση ή άλλη επεμβατική διαδικασία. Για κάθε ένα από τα τέσσερα πεδία περιγράφονται τα επί μέρους εννοιολογικά συστατικά στοιχεία που συνεισφέρουν στην παροχή της περιεγχειρητικής νοσηλευτικής φροντίδας και απεικονίζονται στο γράφημα ως ομόκεντροι κύκλοι, εκτεινόμενοι γύρω από τον ασθενή. Με τη διάταξη αυτή προσδιορίζεται η σχέση και η αλληλεπίδραση των εννοιολογικών αυτών στοιχείων του μοντέλου, τόσο μεταξύ τους (σε κάθε πεδίο) όσο και μεταξύ των πεδίων.
- Τα πεδία της περιεγχειρητικής πρακτικής είναι η ασφάλεια του ασθενούς κατά την περιεγχειρητική περίοδο («Safety»), οι φυσιολογικές αντιδράσεις του ασθενούς κατά την επεμβατική διαδικασία («Physiological Responses»), οι αντιδράσεις συμπεριφοράς για τον ασθενή και την οικογένειά του στην επεμβατική διαδικασία («Behavioral Responses») και, τέλος, το υπάρχον σύστημα υγείας («Health System»). Τα τρία πρώτα

πεδία επικεντρώνονται στις ανάγκες του ασθενούς ή/και της οικογένειάς του κατά την περιεγχειρητική περίοδο και αποτελούν το πλαίσιο για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της νοσηλευτικής φροντίδας. Το τέταρτο πεδίο περιγράφει το περιβάλλον (προσωπικό, πόροι) και την υφιστάμενη οργανωτική δομή, όπου παρέχεται η περιεγχειρητική φροντίδα. Η διασφάλισή του είναι αναγκαία για την παροχή της κατάλληλης νοσηλευτικής φροντίδας. Το συγκεκριμένο μοντέλο προσεγγίζει εξατομικευμένα και ολιστικά τη φροντίδα που παρέχεται σε χειρουργικούς ασθενείς, καθώς και τις οικογένειές τους.

- Σύμφωνα με το μοντέλο, η νοσηλευτική φροντίδα του ασθενούς που υποβάλλεται σε χειρουργική επέμβαση ή άλλη επεμβατική διαδικασία, προσανατολίζεται στην επίτευξη συγκεκριμένων επιθυμητών εκβάσεων/αποτελεσμάτων υγείας («Outcomes») στα πεδία ασφάλεια, φυσιολογικές αντιδράσεις και αντιδράσεις συμπεριφοράς. Ως εκ τούτου, ο προσδιορισμός επιθυμητών εκβάσεων αποτελεί τον οδηγό για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή εξατομικευμένου σχεδίου νοσηλευτικής φροντίδας. Οι επιθυμητές αυτές εκβάσεις περιγράφουν αλλαγές στην κατάσταση της υγείας του ασθενούς, που σχετίζονται με την επεμβατική διαδικασία και το κλινικό περιβάλλον. Σύμφωνα με την τελευταία αναθεώρηση του μοντέλου, στο γράφημα η έννοια αυτή διαφοροποιείται για το τέταρτο πεδίο («Health System»), όπου χρησιμοποιείται ο όρος «Health Care Economics & Outcomes» (σε αντικατάσταση του όρου «Benchmarks Desired Outcomes»), και περιγράφει τη διαδικασία αποτίμησης του αναγκαίου οργανωτικού πλαισίου για την υλοποίηση των επιθυμητών εκβάσεων του σχεδίου φροντίδας.
- Η διαδικασία της αξιολόγησης, εξατομικευμένη και προσανατολισμένη στα επιθυμητά αποτελέσματα, συμβάλλει στον εντοπισμό πραγματικών ή δυνητικών προβλημάτων υγείας για τον ασθενή κατά την περιεγχειρητική περίοδο και, συνεπώς, στην επιλογή των κατάλληλων νοσηλευτικών διαγνώσεων στα πεδία της φροντίδας: ασφάλεια, φυσιολογικές αντιδράσεις και αντιδράσεις συμπεριφοράς. Ο προσδιορισμός πραγματικών ή δυνητικών προβλημάτων υγείας («Actual or Potential Nursing Problems», σε αντικατάσταση του όρου «Nursing Diagnosis» στην τελευταία αναθεώρηση), που σχετίζονται με την επεμβατική διαδικασία, αποτελεί κοινή εννοιολογική συνιστώσα για τα τρία αυτά πεδία της περιεγχειρητικής φροντίδας. Για το πεδίο του συστήματος υγείας, η αντίστοιχη έννοια

ορίζεται ως «Analytical Reporting» (σε αντικατάσταση του όρου «Report Cards» στην τελευταία αναθεώρηση). Η έννοια αυτή περιγράφει τα ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα που αξιοποιούνται στην ανάλυση και αξιολόγηση του συγκεκριμένου περιβάλλοντος αλλά και για τη λήψη αποφάσεων βάσει τεκμηρίων και αναλυτικών στοιχείων με σκοπό την υποστήριξη του σχεδίου νοσηλευτικής φροντίδας.

- Η επιλογή των κατάλληλων νοσηλευτικών παρεμβάσεων («Interventions») για κάθε ασθενή που υποβάλλεται σε χειρουργική επέμβαση ή άλλη επεμβατική διαδικασία αποτελεί την τελευταία εννοιολογική παράμετρο του γραφήματος στο θεωρητικό αυτό μοντέλο. Οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις είναι εξατομικευμένες και επικεντρωμένες στην επίτευξη συγκεκριμένων επιθυμητών εκβάσεων υγείας για τον ασθενή ή/και την οικογένειά του κατά την περιεγχειρητική περίοδο στα πεδία ασφάλεια, φυσιολογικές αντιδράσεις και αντιδράσεις συμπεριφοράς, όπως αυτές έχουν προσδιοριστεί στα πρώτα στάδια εφαρμογής του μοντέλου. Ο νοσηλευτής παρέχει, συντονίζει (στο πλαίσιο της διεπιστημονικής συνεργασίας), επιβλέπει και τεκμηριώνει την παρεχόμενη φροντίδα στο υπάρχον οργανωτικό και θεσμικό πλαίσιο. Για το πεδίο του συστήματος υγείας η αντίστοιχη έννοια ορίζεται ως «Standardized Data Elements» (σε αντικατάσταση του όρου «Structural Elements» στην τελευταία αναθεώρηση), που περιγράφει τη διαδικασία ενσωμάτωσης ετερογενών δεδομένων του συγκεκριμένου περιβάλλοντος σε μια ενιαία μορφή, χρήσιμη για συγκρίσεις μεταξύ οργανισμών, για ερευνητικούς σκοπούς αλλά και για την άμεση φροντίδα του ασθενούς (βελτίωση αποτελεσματικότητας παρεμβάσεων).

Συζήτηση

Στο παρόν άρθρο έγινε προσπάθεια να παρουσιαστεί η παροχή περιεγχειρητικής νοσηλευτικής φροντίδας μέσα από ένα θεωρητικό πλαίσιο και να αναλυθούν τα επιμέρους εννοιολογικά του συστατικά. Στην πρόσφατη αναθεώρησή του, όπως παρουσιάζεται στη μελέτη ανασκόπησης της Van Wicklin,⁸ το «Perioperative Patient Focused Model» περιγράφει τη νοσηλευτική φροντίδα που παρέχεται στον ασθενή και την οικογένειά του από τον περιεγχειρητικό νοσηλευτή σε όλη τη διάρκεια της επεμβατικής διαδικασίας. Απεικονίζει τη δυναμική φύση της εμπειρίας του ασθενούς κατά την περιεγχειρητική περίοδο και επισημαίνει τη συστηματική και συνεχή παρουσία της νοσηλευτικής φροντίδας σε όλη αυτήν την εμπειρία.¹¹

Στο επίκεντρο του θεωρητικού αυτού μοντέλου βρίσκεται ο ασθενής. Η ασθενοκεντρική προσέγγιση αποτελεί βασική συνιστώσα αλλά και κύρια επιδίωξη της περιεγχειρητικής νοσηλευτικής σε κάθε πλαίσιο φροντίδας⁹ και τα οφέλη της δεν περιορίζονται μόνο στον ασθενή (αύξηση της ικανοποίησης και βελτίωση της κατάστασης υγείας του ασθενούς) αλλά αφορούν και στο σύστημα υγείας (μείωση της διάρκειας νοσηλείας και του κόστους φροντίδας).¹² Συνάδει άλλωστε με τη φιλοσοφία και το πνεύμα της νοσηλευτικής φροντίδας.¹³ Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανασκόπησης των Arakelian et al,¹⁴ οι απόψεις των ασθενών αναφορικά με το περιεχόμενο της ασθενοκεντρικής φροντίδας στο περιεγχειρητικό περιβάλλον, συγκλίνουν στο ότι πρέπει να δίνεται έμφαση στον σεβασμό του ασθενούς ως μοναδικού ατόμου, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και τις επιθυμίες του αλλά και την ανάγκη για συμμετοχή στη διαδικασία της φροντίδας του, που διασφαλίζονται μέσα από την ουσιαστική παρουσία του νοσηλευτή σε όλες τις φάσεις της περιεγχειρητικής περιόδου.

Το θεωρητικό αυτό μοντέλο στηρίζεται στην παροχή περιεγχειρητικής φροντίδας με βάση τη νοσηλευτική διεργασία. Τα στάδια της νοσηλευτικής διεργασίας αποτελούν αναπόσπαστο εννοιολογικό στοιχείο και βασικό άξονα για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της νοσηλευτικής φροντίδας σε πολλά θεωρητικά μοντέλα.³ Ο προσδιορισμός επιθυμητών εκβάσεων από τον νοσηλευτή στα πεδία ασφάλεια, φυσιολογικές αντιδράσεις και αντιδράσεις συμπεριφοράς διαμορφώνει τις προτεραιότητες στον σχεδιασμό της φροντίδας και κατευθύνει αντίστοιχα τις νοσηλευτικές παρεμβάσεις. Οι επιθυμητές αυτές εκβάσεις αντικατοπτρίζουν το πεδίο ευθύνης του νοσηλευτή σε όλες τις φάσεις της περιεγχειρητικής περιόδου και καθοδηγούνται από το ισχύον ηθικό, νομικό και δεοντολογικό πλαίσιο.¹⁵ Επειδή οι ασθενείς παραμένουν μόνο για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα στο περιεγχειρητικό περιβάλλον, οι νοσηλευτικές παρεμβάσεις στοχεύουν στην πρόληψη ενδεχόμενων κινδύνων για τον ασθενή.¹⁶ Η επίτευξη συγκεκριμένων επιθυμητών εκβάσεων, ως αποτέλεσμα των νοσηλευτικών παρεμβάσεων, προσδιορίζει τη συμβολή της νοσηλευτικής φροντίδας στη διασφάλιση ενός επιπέδου ευεξίας για τον ασθενή ισοδύναμο ή υψηλότερο σε σχέση με αυτό πριν την επεμβατική διαδικασία.¹⁷

Το συγκεκριμένο θεωρητικό μοντέλο καλύπτει τις ανάγκες φροντίδας που σχετίζονται με την ασφάλεια του ασθενούς κατά την περιεγχειρητική περίοδο, τις

φυσιολογικές αντιδράσεις του ασθενούς κατά την επεμβατική διαδικασία και τις αντιδράσεις συμπεριφοράς (του ασθενούς και της οικογένειας) απέναντι σε αυτήν την εμπειρία. Τα πεδία αυτά προσδιορίζουν τη φύση της περιεγχειρητικής φροντίδας και τους τομείς εκείνους που απαιτούν κριτική κλινική αξιολόγηση, για κάθε ασθενή που υποβάλλεται σε χειρουργική ή άλλη επεμβατική διαδικασία.¹⁰ Προσφέρουν ένα πλαίσιο για την ταξινόμηση των περιεγχειρητικών νοσηλευτικών δραστηριοτήτων κατά τη φροντίδα του ασθενούς, προσδιορίζοντας τα βασικά πεδία της περιεγχειρητικής πρακτικής. Επιπλέον, ως απαραίτητη συνιστώσα για την παροχή της περιεγχειρητικής νοσηλευτικής φροντίδας, στο μοντέλο αυτό περιγράφεται και το σύστημα υγείας, το οποίο βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με τα υπόλοιπα τρία πεδία του μοντέλου και η συνεισφορά του είναι αναγκαία για την παροχή της κατάλληλης νοσηλευτικής φροντίδας στον χειρουργικό ασθενή. Οι διαστάσεις αυτές της περιεγχειρητικής νοσηλευτικής φροντίδας έχουν μελετηθεί εμπειρικά και προσδιορίζουν το πεδίο άσκησης της περιεγχειρητικής νοσηλευτικής.^{18,19}

Η κωδικοποίηση και ταξινόμηση των επιμέρους εννοιολογικών συστατικών (επιθυμητές εκβάσεις, νοσηλευτικές διαγνώσεις, νοσηλευτικές παρεμβάσεις) σε κάθε πεδίο φροντίδας με βάση το θεωρητικό αυτό μοντέλο και η ψηφιοποίηση των πληροφοριών αυτών βρίσκουν έκφραση στο «Perioperative Nursing Data Set (PNDS)»,⁹ με την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη του AORN.⁹ Πρόκειται για έναν τυποποιημένο κώδικα επικοινωνίας (νοσηλευτική ορολογία) και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των περιεγχειρητικών νοσηλευτών και των υπόλοιπων μελών της ομάδας υγείας αλλά και του ίδιου του οργανισμού. Μέσα από την εφαρμογή του εξασφαλίζεται η τεκμηρίωση του νοσηλευτικού έργου και η βελτίωση της κλινικής αποτελεσματικότητας των νοσηλευτικών παρεμβάσεων.⁹ Ως σύστημα ταξινόμησης της περιεγχειρητικής νοσηλευτικής πρακτικής είναι κλινικά δοκιμασμένο και έχει εγκριθεί από τον American Nurses Association (1999),¹⁵ ενώ έχει μεταφραστεί και σταθμιστεί και σε άλλες χώρες (Φινλανδία,²⁰⁻²² Πορτογαλία²³ και Νότια Κορέα²⁴).

Η Van Wicklin⁸ επισημαίνει ότι το συγκεκριμένο θεωρητικό μοντέλο ανήκει στις θεωρίες μέσου πεδίου. Οι θεωρίες αυτές, απαλλαγμένες από τον αφηρημένο χαρακτήρα των μεγάλων θεωριών και τη δυσκολία στην εφαρμογή τους (κλινική πρακτική, έρευνα), έχουν τη δυνατότητα να καθορίζουν τα ουσιαστικά στοιχεία της νοσηλευτικής πρακτικής, να κατευθύνουν τις νοση-

λευτικές παρεμβάσεις και την παροχή νοσηλευτικής φροντίδας. Έχουν, μεγαλύτερη δυνατότητα εφαρμογής στο κλινικό περιβάλλον αλλά και τη νοσηλευτική έρευνα, συντελώντας στην ανάπτυξη και προαγωγή της επιστημονικής γνώσης.³ Παρόλο που το συγκεκριμένο μοντέλο έχει αναπτυχθεί από το 2000, οι αναφορές στη βιβλιογραφία για εφαρμογή στην κλινική πρακτική ή για ερευνητικούς σκοπούς είναι περιορισμένες.⁸ Η υιοθέτηση και ενσωμάτωση θεωρητικών μοντέλων, όπως το «Perioperative Patient Focused Model», στην εκπαιδευτική διαδικασία σε συνδυασμό με την αξιοποίηση της ηλεκτρονικής μορφής του συστήματος ταξινόμησης της περιεγχειρητικής νοσηλευτικής πρακτικής (PNDS),⁹ έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει αυτό το κενό. Επειδή η περιεγχειρητική νοσηλευτική ασκείται σε ένα τεχνολογικά προηγμένο περιβάλλον,²⁵ η επέκταση της κλινικής νοσηλευτικής εκπαίδευσης σε περιβάλλοντα που βασίζονται στις νέες τεχνολογίες θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις ανάπτυξης και έκφρασης της νοσηλευτικής γνώσης με τρόπο συστηματικό και τεκμηριωμένο. Μέσα από τον συνδυασμό της πρακτικής που βασίζεται στη θεωρία και της τεκμηριωμένης πρακτικής οι νοσηλευτές αποκτούν τις κατάλληλες δεξιότητες για εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις και συνάμα δημιουργείται ένα περιβάλλον για βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης περιεγχειρητικής νοσηλευτικής φροντίδας.^{26,27}

Συμπεράσματα

Η μετατόπιση της Νοσηλευτικής Επιστήμης προς την κλινική πρακτική που βασίζεται σε θεωρητικά σχήματα και εννοιολογικά μοντέλα, θεμελιώνει και ενισχύει την επιστημονική της ταυτότητα αλλά και παρέχει το πλαίσιο για να γίνει δυνατή η παροχή φροντίδας βασισμένη σε ενδείξεις. Το «Perioperative Patient Focused Model» αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο για την οριοθέτηση, εφαρμογή και τεκμηρίωση της παρεχόμενης νοσηλευτικής φροντίδας κατά την περιεγχειρητική περίοδο. Υποστηρίζει την εξατομικευμένη και ολιστική φροντίδα του χειρουργικού ασθενούς με βάση τη νοσηλευτική διεργασία. Η υιοθέτηση και ενσωμάτωση θεωρητικών μοντέλων, όπως το «Perioperative Patient Focused Model», στην εκπαιδευτική διαδικασία συμβάλει ώστε οι νοσηλευτές να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες για εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις, ικανοποιώντας έτσι το γενικότερο αίτημα για παροχή υψηλής ποιότητας περιεγχειρητικής νοσηλευτικής φροντίδας.

ABSTRACT

Perioperative Nursing Care: Based on a Theoretical Model

Petros Kolovos

Assistant Professor, Laboratory of Integrated Health Care, School of Health Sciences,
Department of Nursing, University of Peloponnese, Tripolis, Greece

Abstract: Nursing theories and conceptual models have clearly contributed to the establishing and organization of the nursing knowledge, identifying and driving at the same time the clinical practice. The purpose of this article is to present a theoretical model for the provision of perioperative nursing care and to describe its conceptual elements, as well as their relationship and interaction. The "Perioperative Patient Focused Model" developed by the Association of perioperative Registered Nurse and constitutes the theoretical framework for the planning and implementation of the nursing care for patients undergoing surgery or other invasive procedures. It is patient centered addressing needs in three core domains of the perioperative practice: safety, physiological responses and behavioral responses to the surgical experience. Determining desired outcomes and planning appropriate nursing interventions to prevent hazards caused to the surgical procedures or the clinical environment within these domains, are placed at the heart of this theoretical model. The health system is also a prerequisite domain for the provision of the nursing care and is a key component of the perioperative practice according to the current framework. The «Perioperative Patient Focused Model» consists of the theoretical framework for defining, implementation and documentation of the provided nursing care during the perioperative period and is based on the nursing process. It is considered as a medium range theory with applicability in clinical practice as well as in nursing research, contributing to the development and promotion of the scientific knowledge. The integration of this model into the educational process will contribute to the acquisition of appropriate skills and competences so as nurses meet the challenges of a modern clinical environment and the conditions for an improving in the quality of the provided perioperative nursing care will be established.

Key-words: Perioperative nursing, surgical patient, theoretical model, nursing process.

✉ **Corresponding Author:** Petros Kolovos, Department of Economics Building, 2nd floor, Sehi area, GR-221 00 Tripolis, Greece, Tel: (+30) 6973 733 387, e-mail: pkolovos@uop.gr

Βιβλιογραφία

1. Ζυγά Σ. *Εισαγωγή στη Νοσηλευτική Επιστήμη*. Β' Έκδοση Βελτιωμένη & Επαυξημένη. ΒΗΤΑ Ιατρικές Εκδόσεις, Αθήνα, 2013
2. Μαντζούκας Σ, Ζώη Λ. Το νοσηλευτικό θεωρητικό μοντέλο των Roper-Logan-Tierney και η εφαρμογή του στην κλινική πράξη. *Νοσηλευτική* 2008, 47:21-36
3. Wills EM, McEwen M. *Νοσηλευτικές Θεωρίες*. Κοτρώτσιου Ε, Μπαλτόπουλος Γ (Επιμ) ΒΗΤΑ Ιατρικές Εκδόσεις, Αθήνα, 2013
4. McCrae N. Whither Nursing Models? The value of nursing theory in the context of evidence-based practice and multidisciplinary health care. *J Adv Nurs* 2012, 68:222-229
5. Κουτελέκος Ι. Μια ματιά στην Περιεγχειρητική Νοσηλευτική. *Περιεγχειρ Νοσηλ* 2012, 1:1-2
6. Λαμπριανίδου Ε, Τάνη Σ, Κουτελέκος Ι. (Απόδοση, Μετάφραση, Επιμέλεια). Πλαίσιο EORNA για τις αρμοδιότητες Περιεγχειρητικών Νοσηλευτών. Διαθέσιμο στο: https://www.sydnnox.gr/articlefiles/downloads/eorna_competences_gr.pdf. Πρόσβαση: Μάρτιος 15, 2020
7. Nagle GM. Perioperative nursing. *Nursing Clinics* 2006, 41:xi-xv
8. Van Wicklin SA. The Perioperative Patient Focused Model: A Literature Review. *Perioper Care Oper Room Manag* 2020, 18:100083
9. Petersen C. Perioperative nursing data set: the perioperative nursing vocabulary. 3rd ed. AORN Inc, Denver, 2011
10. Rothrock JC, Smith DA. Selecting the perioperative patient focused model. *AORN J* 2000, 71:1030-1037
11. Rothrock JC. *Alexander's care of the patient in surgery*. 12th ed. Mosby, St. Louis, 2013
12. Olsson LE, Jakobsson Ung E, Swedberg K, Ekman I. Efficacy of person-centred care as an intervention in controlled trials—a systematic review. *J Clin Nurs* 2013, 22:456-465
13. Morgan S, Yoder LH. A concept analysis of person-centered care. *J Holist Nurs* 2012, 30:6e15
14. Arakelian E, Swenne CL, Lindberg S, Rudolfsson G, von Vogelsang AC. The meaning of person-centred care in the perioperative nursing context from the patient's perspective—an integrative review. *J Clin Nurs* 2017, 26:2527-2544
15. Beyea SC. Perioperative data elements: Interventions and outcomes. *AORN J* 2000, 71:344-352

16. Killen AR, Kleinbeck SVM, Golar K, Takahashi Schuchardt J, Uebele J. The prevalence of perioperative nurse clinical judgments. *AORN J* 1997, 65:101–108
17. Müller-Staub M, Lavin MA, Needham I, Van Achterberg T. Nursing diagnoses, interventions and outcomes—application and impact on nursing practice: systematic review. *J Adv Nurs* 2006, 56:514–531
18. Kleinbeck SV. Dimensions of perioperative nursing for a national specialty nomenclature. *J Adv Nurs* 2000, 31:529–535
19. Rauta S, Salanterä S, Nivalainen J, Junttila K. Validation of the core elements of perioperative nursing. *J Clin Nurs* 2013, 22:1391–1399
20. Junttila K, Lauri S, Salanterä S, Hupli M. Initial validation of the Perioperative Nursing Data Set in Finland. *Nurs Diag* 2002, 13:41–52
21. Junttila K, Salanterä S, Hupli M. Validation of Perioperative Nursing Data Set in Finland: focus on perioperative nursing diagnoses. *J Adv Periop Care* 2003, 1:95–105
22. Lamberg E, Salanterä S, Junttila K. Evaluating perioperative nursing in Finland: an initial validation of perioperative nursing data set outcomes. *AORN J* 2013, 98:172–185
23. De Azevedo JA, Sousa P, Jesus ÉH. *Perioperative Nursing Data Set: Translation and cultural adaptation and clinical relevance in Portugal*. 11th European Conference of ACEN-DIO, 2017:100
24. Park HA, Lee HJ, Yoon K. The perioperative nursing data set in Korean: translation, validation, and testing. *AORN J* 2007, 86:424–445
25. Κουτελέκος Ι. Φροντίδα και τεχνολογία στην περιεγχειρητική νοσηλευτική. *Περιεγχειρ Νοσηλ* 2015, 4:93–94
26. Κανέλλου Ε. Νοσηλευτική βασισμένη σε ενδείξεις. *Περιεγχειρ Νοσηλ* 2018, 7:152–154
27. Κυρίτση Ε. Νοσηλευτική βασισμένη σε Ενδείξεις: Οφέλη και Εμπόδια. *Νοσηλευτική* 2011, 50:357–358